

Eesti-ma rahwa 118

Kalender,

ehf

Läht = r a m a t

I 8 3 0

aasta peäle, pärrast meie

Jesanda Jesusse Kristusse
sündimist.

Tallinnas,
trükkitud Gresseli kirjadega.

Párrast meie kalli Jesanda Jesusse Kris-	
tusse sündimist, on tännawo se aasta	1830
Párrast mailma lomist	5779
Párrast Lutterusse õige usso üleswõtmist	314
Párrast wanna katko	173
Párrast sedda, kui wággi Pranburgi láks	152
Párrast sedda, kui Toompá põllend	146
Párrast sure nálja hakkatust	135
Párrast teist katko	120
Párrast meie sure armolisse Keisri Herra	
ИЗЪЯВЛЕНІЕ	
sündimist	34
Párrast sedda, kui ta hakkas wallitsema	5

Joulo ja Wasila páwa wahhel on:
8 náddalat.

Der Druck ist erlaubt. Dorpat, am 12.
October 1829.

Wirklicher Staatsrath G. Ewers,
Censor.

Märfide selletaminne.

Moore = fu.

Essimenne werend.

Täis = fu.

Wiimne werend.

p. párrast.

p. l. párrast lounat.

e. l. enne lounat.

p. Pühha.

Januarius.

Neäri: ku.

Kristusse ümberleikamisest. Luk. 2, 21.

1	Kesknäddal	Neäri P. Nita Jummal!	
2	Neljap.	Abel, Set	
3	Rede	Enof	Weikene
4	Laup.	Metusala	tülm

Jesús Egiptusse maalt. Matt. 2, 13.

5	Pühhap.	P. pärrast Neäri	5, 52'e.l.
6	Esmasp.	3 Kunninga P.	
7	Teisip.	Julianus	ja
8	Kesknäddal	Erart	lumme-
9	Neljap.	Peatus	saddo.
10	Rede	Paawli pääw	
11	Laup.	Erwain	Selged

Jesús 12 aastat wanna. Luk. 2, 41.

12	Pühhap.	1 P. pärr. 3 K. P.	6, 45'p.l.
13	Esmasp.	Hilarius	
14	Teisip.	Robert	ilmad,
15	Kesknäddal	Eirik	
16	Neljap.	Kisbreht	wahhel
17	Rede	Eönnisse pääw	kange
18	Laup.	Atsel	tülm,

Sel kuul on 31 päwa.

Pulmad Kana: liinas. Joan. 2, 1.

19	Pühhap.	2 P. p. 3 K. P.	Do, 39'p.l.
20	Esmasp.	Waab. Sebast.	
21	Teisip.	Keto	wahhel
22	Kesknäddal	Madlena	
23	Neljap.	Lotta	lumme-
24	Rede	Timoteus	tuisko.
25	Laup.	Paawli ümb.	

Pealikust Kapernauma liinas. Matt. 8, 1.

26	Pühhap.	3 P. p. 3 K. P.	9, 39'p.l.
27	Esmasp.	Krisostow	
28	Teisip.	Karel	Selged
29	Kesknäddal	Samuel	
30	Neljap.	Adelgund	päwad.
31	Rede	An	

12mal selle ku päwal touseb päike kello pool 9, ning lähkää loja kello pool 4. Pääw on pitk 7 tundi, ja ö 17 tundi.

Februarius.

Kuinka - ku.

1 Laup.	Pirit	Kuinka
Wina : mäest. Matt. 20, 1.		
2 Pühhap.	9 P. e. Kr. üll. P. Kuinka p.	
3 Esmasp.	Hanna	
4 Teisp.	Weronika	⊙ 2,21' e.l.
5 Kesknaaddal	Agata	ja
6 Neljap.	Tora	lund.
7 Kede	Rikart	
8 Laup.	Salomon	Umbne

Kulwi : mehhest. Luk. 8, 4.		
9 Pühhap.	8 P. e. Kr. üll. P.	ilm,
10 Esmasp.	Kolastika	tuult
11 Teisp.	Edo	● 6,28' e.l.
12 Kesknaaddal	Eulalia	
13 Neljap.	Penigna	ja
14 Kede	Walentin	
15 Laup.	Waustina	fanget

Sel kuul on tannawo 28 päwa.

Pimmedast tee äres. Luk. 18, 31.

16 Pühhap.	Paasto Pühha	
17 Esmasp.	Konstantia	⊙ 9,35' p.l.
18 Teisp.	Wastla päaw	
19 Kesknaaddal	Tuhka päaw	Simon Apost.
20 Neljap.	Egarius	
21 Kede	Esaias	tuisfo.
22 Laup.	Peetri päaw	

Kristust kinsatakse. Matt. 4, 1.

23 Pühhap.	1 P. Paastus	Wei:
24 Esmasp.	Maddise päaw	kene
25 Teisp.	Wiktorius	⊙ 3,20' p.l.
26 Kesknaaddal	Nestor	
27 Neljap.	Leander	kalm.
28 Kede	Justus	

16mal selle ku päwal touseb päike kello 7, lähkäs
toja kello 5. Päaw on 10, 6 14 tundi pikk.

Martius.

Paasto: ku.

1 Laup.	Albinus	
Kananæa naesest. Matt. 15, 21.		
2 Pühhap.	2 P. Paastus.	Kau-
3 Esmasp.	Kadde	nis
4 Teisip.	Adrian	
5 Kesknaaddal	Angelus	☾ 7, 24' p. l.
6 Neljap.	Kotnrid	
7 Rede	Pervetua	fange
8 Laup.	Siprian	külm

Gest, kes kurratist waewatud. Luk. 11, 14.

9 Pühhap.	3 P. Paastus	Põri p.
10 Esmasp.	Mifeus	ja
11 Teisip.	Konstantin	tuiso:
12 Kesknaaddal	Krefor	☉ 4, 29' p. l.
13 Neljap.	Ernst	sed
14 Rede	Sakarias	ilmad.
15 Laup.	Longinus	Siis

5000 meest sõdetakse. Joann. 6, 1.

16 Pühhap.	4 P. Paastus	tulle:
------------	--------------	--------

Sel kuul on 31 päwa.

17 Esmasp.	Truta	wad
18 Teisip.	Kabriel	pehmed
19 Kesknaaddal	Josep	☾ 8, 41' e. l.
20 Neljap.	Olga	ja
21 Rede	Pent	niisked
22 Laup.	Kamael	ilmad,

Jesus kiwwidega wiisatud. Joann. 8, 46.

23 Pühhap.	5 P. Paastus	
24 Esmasp.	Kasimir	tuult,
25 Teisip.	Paast. Mar. p.	
26 Kesknaaddal	Manuel	wihma
27 Neljap.	Kustaw	☉ 9, 9' e. l.
28 Rede	Kideon	
29 Laup.	Kido	ja

Kristusse sisse sõitmisest. Matt. 21, 1.

30 Pühhap.	6 P. Paastus	lund.
31 Esmasp.	Tettlaus	

10mal selle ku päwal touseb päike kello 6, lähkääb toja kello 6. Päaw on 12, ja õ 12 tundi pikk.

Aprili 3.

Jürr: ehk mahla: ku.

1	Teisip.	Karjalastm. p.	Wihma,
2	Kesknäddal	Pauline	
3	Neljap.	Suur Nelja P.	tuult
4	Kede	Suur Kede	⊙ 8, 28'e.l.
5	Laup.	Maksim	ja

Kristusse ülestõusmisest. Mark. 16, 1.

6	Pühhap.	1 P ü h h a	
7	Esmap.	2 P ü h h a	lund.
8	Teisip.	3 P ü h h a	
9	Kesknäddal	Vogislaus	Heitlikud
10	Neljap.	Etskiel	
11	Kede	Leo	● 1, 4'e.l.
12	Laup.	Julius	

Kinnipandud ukst. Joann. 20, 19.

13	Pühhap.	1 P. p. üll. P.	ilmad.
14	Esmap.	Küni pääw	
15	Teisip.	Karin	Willub,
16	Kesknäddal	Karistus	agga
17	Neljap.	Rudolw	⊙ 9, 30' p.l.

Sel kuul on 30 päwa.

18	Kede	Walerian	
19	Laup.	Simon	head

Heast karjatsest. Joann. 10, 12.

20	Pühhap.	2 P. p. üll. P.	ilmad.
21	Esmap.	Siim	
22	Teisip.	Karstus	Wih=
23	Kesknäddal	Jürr: pääw	
24	Neljap.	Albert	ma
25	Kede	Markusse p.	
26	Laup.	Etskias	⊙ 1, 38'e.l.

Ürriksse aia pärrast. Joann. 16, 16.

27	Pühhap.	3 P. p. üll. P.	
28	Esmap.	Klaus	ja
29	Teisip.	Reimund	
30	Kesknäddal	Erast	tuult.

10mal selle ku päwal tõuseb päike kello pool 5, ja lähkab loja kello pool 8. Pääw on viik 15, ja 8 9 tundi.

1 Neljap.	Wolbri p.	Illu-
2 Rede	Sigismund	
3 Laup.	† Leidminne	☉ 5,52'p.l.

Kristusse ärraminneisfest. Joann. 16, 5.

4 Pühhap.	4 P. p. üll. P.	fad
5 Esmasp.	Kottart	
6 Teisip.	Susanna	sojad
7 Keefnädal	Ulrika	
8 Neljap.	Laas	päwad.
9 Rede	Niggulas	
10 Laup.	Gordian	☉ 8,48'e.l.

Digest palwe teggemisfest. Joann. 16, 23.

11 Pühhap.	5 P. p. üll. P.	Wihma.
12 Esmasp.	Malo	
13 Teisip.	Servatius	Heit-
14 Keefnädal	Kristian	liffud
15 Neljap.	Suur + Pääw	ilmad.
16 Rede	Peregrinus	
17 Laup.	Dodokus	☉ 0,24'p.l.

Rõmustajast Waimust. Joann. 15, 26.

18 Pühhap.	6 P. p. üll. P.	
19 Esmasp.	Uggäus	Kännad
20 Teisip.	Pil	
21 Keefnädal	Erino	sojad
22 Neljap.	Emilia	
23 Rede	Tesiderius	päwad.
24 Laup.	Ester	

Pühast waimust. Joann. 14, 23.

25 Pühhap.	Nelli Pühhi	☉ 3,50'p.l.
26 Esmasp.	2 P ü h h a	
27 Teisip.	3 P ü h h a	Mürrie
28 Keefnädal	Willem	
29 Neljap.	Mart	tamist
30 Rede	Wikand	ja
31 Laup.	Petronella	wihma.

8mal selle ku päwal touseb päike kello pool 4, ning lähkää loja kello pool 9. Pääw on pikk 17, 3 agga 7 tundi.

Juni 3.

Jani - ku.

Jesús ja Nikodemus. Joann. 3, 1.		
1 Pühhap.	3 aino Jum. P.	
2 Esmasp.	Martellus	☾ 28' e.l.
3 Teisp.	Rasmus	Wägga
4 Kestnaddal	Eiso	sojad
5 Neljap.	Poniwastus	ilmad.
6 Kede	Artemius	
7 Laup.	Eukretsia	Mür:

Rikkast mehhest. Luk. 16, 19.		
8 Pühhap.	1 P. p. 3 a. J. P.	☾ 4, 33' p.l.
9 Esmasp.	Pertram	rista:
10 Teisp.	Pitkem pääw	missed
11 Kestnaddal	Parnabas	
12 Neljap.	Pasilides	ja
13 Kede	Tobias	
14 Laup.	Walerius	wihma.

Surest õhto sõma aiaft. Luk. 14, 16.		
15 Pühhap.	2 P. p. 3 a. J. P.	Widi p.
16 Esmasp.	Justina	☾ 4, 57' e.l.
17 Teisp.	Nikander	Wägga

Sel kuul on 30 päwa.

18 Kestnaddal	Homerus	pallaw.
19 Neljap.	Kerwasius	
20 Kede	Wlorentin	Ullati
21 Laup.	Kael	sojad

Kaddunud lambast. Luk. 15, 1.		
22 Pühhap.	3 P. p. 3 a. J. P.	ilmad.
23 Esmasp.	Pasilius	
24 Teisp.	Jani pääw	☾ 4, 7' e.l.
25 Kestnaddal	Webronia	Mürri:
26 Neljap.	Jeremias	tamist
27 Kede	Eadislaus	rahhet,
28 Laup.	Josua	ja

Olge armolissed. Luk. 6, 36.		
29 Pühhap.	4 P. p. 3 a. J. P.	Peetr. Pawl.
30 Esmasp.	Eilla	wihma.

10mal selle ku päwal touseb päike 3 werendit pärrast kello 2, ning lähkää loja üks werend pärrast kello 9. Pääw on pitk 18 ning üks pool tundi, õ agga 5 ning üks pool tundi.

Julius.

Heina - fu.

1	Teisip.	Leobald	Ⓒ 5, 20' e. l.
2	Kestnåddal	Heina Mar. p.	
3	Neljap.	Kornelius	Heitlif
4	Kede	Ulrif	
5	Laup.	Anselm	ilm.

Rohkest kalla sagist. Luk. 5, 1.

6	Pühhap.	5 P. p. 3 a. J. P.	Head
7	Esmasp.	Timetrius	
8	Teisip.	Kilian	Ⓒ 1, 58' e. l.
9	Kestnåddal	Kirillus	
10	Neljap.	7 Wenda	fojad
11	Kede	Eleonora	
12	Laup.	Hindrif	påwad.

Bariseride digussfest. Matt. 5, 20.

13	Pühhap.	6 P. p. 3 a. J. P.	Marrete p.
14	Esmasp.	Ponawent	Mürri:
15	Teisip.	Apost. Jagg.	Ⓒ 10, 21' p. l.
16	Kestnåddal	Aufust	taminne
17	Neljap.	Aleksius	wihmaga.

Sel fuul on 31 pawa.

18	Kede	Rosina	
19	Laup.	Wridrika	Jllus

4000 meest södetasse. Mark. 8, 1.

20	Pühhap.	7 P. p. 3 a. J. P.	kaunis
21	Esmasp.	Daniel	
22	Teisip.	Maria Mad.	ilm.
23	Kestnåddal	Oskar	Ⓒ 2, 41' p. l.
24	Neljap.	Kristina	Tuult
25	Kede	Jakobi påaw	ja
26	Laup.	Anno	wihma,

Walle prohwetidest. Matt. 7, 15.

27	Pühhap.	8 P. p. 3 a. J. P.	agga ka
28	Esmasp.	Plato	wahhel
29	Teisip.	Olowi påaw	head
30	Kestnåddal	Abdon	Ⓒ 9, 52' e. l.
31	Neljap.	Kristwrid	ilmad.

12mal selle fu påwal touseb päite kello pool
4, ning lähhab loja kello pool 9. Påaw on pitk
17, õ agga 7 tundi.

Augustus.

Leikuse: lü.

1 Rede	Peetri wang.	
2 Laup.	Hannibal	Wägga

Ullekohtusest maia: piddajast. Luf. 16, 1.

3 Pühhap.	9 P. p. 3 a. J. P.	
4 Esmasp.	Tominius	hea
5 Teisip.	Oswald	
6 Kesknaaddal	Eigenius	● 1,35' p.l.
7 Neljap.	Tönno	ilm.
8 Rede	Kerhard	
9 Laup.	Romanus	Ullati

Jerusalemma ärrarikmissesi. Luf. 19, 41.

10 Pühhap.	10 P. p. 3 a. J. P.	Lauritse p.
11 Esmasp.	Herm	
12 Teisip.	Klara	kallid
13 Kesknaaddal	Ello	
14 Neljap.	Eusebius	● 3,43' p.l.
15 Rede	Kufki Mar. p.	sojad
16 Laup.	Izaak	pawad.

Wariserist ja tõlnerist. Luf. 18, 9.

17 Pühhap.	11 P. p. 3 a. J. P.	
------------	---------------------	--

Sel kuul on 31 päwa.

18 Esmasp.	Leno	Mürris-
19 Teisip.	Sebald	tamime.
20 Kesknaaddal	Pärnard	
21 Neljap.	Rut	Seit-
22 Rede	Wilibert	⊙ 0,15' e.k.
23 Laup.	Sakeus	likud

Kurdist ja keletumast. Mark. 7, 31.

24 Pühhap.	12 P. p. 3 a. J. P.	Pertli p.
25 Esmasp.	Ludwik	
26 Teisip.	Jrenäus	ilmad.
27 Kesknaaddal	Kebard	
28 Neljap.	Augustin	⊙ 3,34' p.l.
29 Rede	Joann. hukf.	Uddused
30 Laup.	Benjamin	pawad.

Preestrist ja lewitist. Luf. 10, 23.

31 Pühhap.	13 P. p. 3 a. J. P.	
------------	---------------------	--

14mal selle ku päwal touseb päike 3 werendit pärrast kello 4, ning lähkää loja üks werend pärrast kello 7. Pääw on pite 14 ning üks pool, 8 agga 9 ning üks pool tundi.

September. Suggise-ehf Mikhli-ku.

1 Esmasp.	Efidius	
2 Teisip.	Lisa	Heit-
3 Kestnåddal	Reinart	lif
4 Neljap.	Kai	ilm.
5 Rede	Moses	● 4, 1' e.l.
6 Laup.	Magnus	

Rümmest piddali: többifest. Luf. 17, 11.

7 Pühhap.	14 P. p. 3 a. J. P.	Miisked,
8 Esmasp.	Mar. sundmin.	
9 Teisip.	Pruno	wil-
10 Kestnåddal	Cobald	lud
11 Neljap.	Pöri påaw	
12 Rede	Sirus	påwad,
13 Laup.	Amatus	● 8, 23' e.l.

Mammonast. Matt. 6, 24.

14 Pühhap.	15 P. p. 3 a. J. P.	Risti üllend.
15 Esmasp.	Nikodemus	
16 Teisip.	Leontina	wahhel
17 Kestnåddal	Lambert	kanged

Sel kuul on 30 päwa.

18 Neljap.	Titus	tuled
19 Rede	Tõns	
20 Laup.	Waustus	● 9, 25' e.l.

Maini: liana surust. Luf. 7, 11.

21 Pühhap.	16 P. p. 3 a. J. P.	Matteusse p.
22 Esmasp.	Morits	ja
23 Teisip.	Osea	
24 Kestnåddal	Joann. sam.	wihma.
25 Neljap.	Kleowas	
26 Rede	Harald	● 11, 58' p.l.
27 Laup.	Adolw	

Wee: többifest. Luf. 14, 1.

28 Pühhap.	17 P. p. 3 a. J. P.	Head
29 Esmasp.	Mikhli påaw	
30 Teisip.	Hironimus	ilmad.

12mal selle ku päwal touseb päife kello 6, ning lähhab loja kello 6. Päaw on pikk 12, ning 8 ka 12 tundi.

Oktober.

Wina: ku.

1	Kesknäddal	Wolmer	
2	Neljap.	Wolrad	Külma
3	Kede	Jairus	ja
4	Laup.	Prants	8,56'p.l.

Suremaš kääsust. Matt. 22, 34.

5	Pühhap.	18 P. p. 3 a. J. P.	
6	Esmasp.	Luisa	sandid
7	Teisip.	Amalia	
8	Kesknäddal	Tomasia	ilmad,
9	Neljap.	Dionisius	
10	Kede	Mai	ning
11	Laup.	Purkard	wahhest

Alwatud innimessest. Matt. 9, 1.

12	Pühhap.	19 P. p. 3 a. J. P.	11,43'p.l
13	Esmasp.	Teresia	wihma
14	Teisip.	Kaliksus	ja
15	Kesknäddal	Heddo	tuult.
16	Neljap.	Kallus	
17	Kede	Leonhard	Willud
18	Laup.	Lukasfe pāāw	

Sel kuul on 31 päwa.

Pulma ridest. Matt. 22, 1.

19	Pühhap.	20 P. p. 3 a. J. P.	6,41'p.l.
20	Esmasp.	Wendelin	
21	Teisip.	Ursel	ilmad
22	Kesknäddal	Kel	
23	Neljap.	Sewerin	ja
24	Kede	Salome	
25	Laup.	Krispin	8: külma.

Runningamehhe poiašt. Joann. 4, 47.

26	Pühhap.	21 P. p. 3 a. J. P.	10,15'e.l.
27	Esmasp.	Kapitolin	
28	Teisip.	Simon Jud.	Wihma
29	Kesknäddal	Engelbreht	ja
30	Neljap.	Abšalon	tuult.
31	Kede	Wolfgang	

16mal selle ku päwal touseb päife kello pool 8, ning lähkääb loja kello pool 6. Pääw on pilt 9, 8 15 tundi.

November.

Talwe: ku.

1 Laup. | Pühade pääw |

Kawwalast sullasest. Matt. 18, 23.

2 Pühhap.	22 P. p. 3 a. J. P.	Hingede p.
3 Esmasp.	Kottlieb	● 3, 19' p.l.
4 Teisip.	Ot	Weikene
5 Kesknaaddal	Blandina	
6 Neljap.	Kasper	kilm
7 Rede	Paltser	
8 Laup.	Klaudius	ja

Kohto: rahhast. Matt. 22, 15.

9 Pühhap.	23 P. p. 3 a. J. P.	
10 Esmasp.	Martin Eutter	lund
11 Teisip.	Martin Piisk.	● 1, 10' p.l.
12 Kesknaaddal	Jonas	tulleb.
13 Neljap.	Arkadius	
14 Rede	Predrik	Tuult
15 Laup.	Leopold	ja

Jairi türest. Matt. 9, 18.

16 Pühhap. | 24 P. p. 3 a. J. P. | wihma

Sel kuul on 30 päwa.

17 Esmasp.	Jonas	Heit:
18 Teisip.	Esa	⊙ 4, 36' e.l.
19 Kesknaaddal	Eisbet	lif
20 Neljap.	Amos	ilm.
21 Rede	Mar. ohwerd.	Lummes
22 Laup.	Sesilia	saddo

Hirmsast ärrakautamisse: tööst. Matt. 24, 15.

23 Pühhap.	25 P. p. 3 a. J. P.	
24 Esmasp.	Josias	ja
25 Teisip.	Kadrina pääw	⊙ 4, 45' e.l.
26 Kesknaaddal	Konrad	kilmad
27 Neljap.	Jetta	ilmad.
28 Rede	Künter	Pehmed
29 Laup.	Ewert	ilmad.

Kristusse fiske: sõitmisest. Matt. 21, 1.

30 Pühhap. | 1 Krist. Tull. P. Andrese p.

gmal selle ku päwal touseb päike kello pool 9, ning lähhab loja kello pool 4. Pääw on pikk 7, 8 agga 17 tundi.

Detsember.

Joulo: ku.

1 Esmasp.	Arend	Tuifo:
2 Teisip.	Kandidus	sed
3 Keisnädal	Natalia	● 9, 53' e.l.
4 Neljap.	Varbo	
5 Reede	Sabina	kulmad
6 Laup.	Niggola pään	

Tähhed enne wimist päwa. Luf. 21, 25.

7 Pühhap.	2 Kr. Tull. P.	ilmad.
8 Esmasp.	Mar. sam.	
9 Teisip.	Juhkum	Kange
10 Keisnädal	Lühhem pään	kulm
11 Neljap.	Elso	● 0, 20' e.l.
12 Reede	Ottilia	ja
13 Laup.	Eutisia	lumme:

Joannes wangi: tornis. Matt. 11, 2.

14 Pühhap.	3 Kr. Tull. P.	saddo.
15 Esmasp.	Johanna	
16 Teisip.	Albina	Jllus
17 Keisnädal	Lidia	⊙ 3, 34' p.l.
18 Neljap.	Kristow	

Sel kuul on 31 päwa.

19 Reede	Lot	
20 Laup.	Abraam	ilm.
Joannesse tunnistusfest. Joann. 1, 19.		
21 Pühhap.	4 Kr. Tull. P.	Toma pään
22 Esmasp.	Peata	Kau:
23 Teisip.	Zohwer	nid
24 Keisnädal	Udo, Ewa	kulmad
25 Neljap.	Joulo	⊙ 2, 26' e.l.
26 Reede	Teine Pühha	
27 Laup.	Kolmas Pühha	ilmad

Sest immetš: pannemissest. Luf. 2, 33.

28 Pühhap.	P. pärr. Joulo. Sütalaste p.	
29 Esmasp.	Noa	
30 Teisip.	Tawet	ja
31 Keisnädal	Silwester	lund.

10mal selle ku päwal touseb päike üks werend pärrast kello 9, ja lähkõb loja 3 werendit pärrast kello 2. Pään on pilt 5 ja üks pool tundi, 8 ja üks pool tundi.

Aasta muutmisfed.

Kewwadine pörripääw, on 9mal Paastoku päwal ja hakkab Kewwade sel päwal hommiko kello 4, 16 minutid.

Pittkem pääw, on 10mal Janiku päwal, ja hakkab Suwwi selle päwa õsel kello 1, 27 minutid.

Süggisene pörripääw, on 11mal Mihkliku päwal, ja hakkab Süggise sel päwal kello 3, 21 minutid pärast lounat.

Eühhem pääw, on 10mal Jouloku päwal, ja hakkab Talwe sel päwal hommiko kello 8, 44 minutid.

Päwa: ja ku: warjutamisesed.

Sel aastal warjutakse päike nelli kord ja ku kaks kord, agga meie maal on üks ainus ku warjutamine nähtaw, se wies, mis siin al on nimmetud.

Esimesenne on meie maal näggematta Päwa warjutamine 11mal Kiiunlaku päwal.

Teine on meie jures näggematta Ku warjutamine 25mal Kiiunlaku päwal.

Kolmas on meie maal näggematta Päwa warjutamine 12mal Paastoku päwal.

Neljas on meie maal näggematta Päwa warjutamine 6mal Leikusseku päwal.

Wies on meie ja feige Europa maal nähtaw Ku warjutamine 21sel Leikusseku päwal. Hakkatus on õhto kello 10, 28 minuti ja lõppetuse on õsel kello 2, 4 minuti. Ku saab ülleülitse ärrawarjatud kello 11, 26 minuti ja se lõppeb õse kello 1, 7 minuti.

Kues on meie jures näggematta Päwa warjutamine 5mal Mihkliku päwal.

Wennema Ülemawallitseja sugguseks.

Nikolai se esimenne, Keiser ja keige
Wennerigi wallitseja; ka Sleswik-Holsteini
wallitseja Würost, on sündinud 1796 Jani-
ku 25. päwal.

Aleksandra Weodorowna, Keisri praua,
Preisi Printses, on sündinud 1798, Heina-
ku 1. päwal.

Aleksander Nikolajewits, Rigi pärria
ja Suurwürost; on sündinud 1818, Jüri-
ku 17. päwal.

Konstantin Nikolajewits, Suur-
würost; on sündinud 1827, Mihkli:ku 9.
päwal.

Konstantin Pawlowits, Tsesarewits ja
Suurwürost, Keisriwend, on sündinud 1779,
Jüri:ku 27. päwal.

Mikael Pawlowits, Suurwürost, Keisri
wend; on sündinud 1798, Meeri:ku 28.
päwal, ja temna Praua on:

Helena Pawlowna, Wirtembergi Print-
ses, on sündinud 1806, Joulou:ku 28. päwal.

Maria Nikolajewna, Suurwürosti Print-
ses; on sündinud 1819, Peikusse:ku 6. päwal.

Olga Nikolajewna, Suurwürosti Print-
ses; on sündinud 1822, Peikusse:ku 30. päwal.

Aleksandra Nikolajewna, Suurwürosti
Printses; on sündinud 1825, Jani:ku 12.
päwal.

Maria Michailowna, Suurwürosti Print-
ses; on sündinud 1825, Kiiunla:ku 25. päwal.

Elisabet Michailowna, Suurwürosti
Printses; on sündinud 1826, Pehhe:ku 14.
päwal.

Katarina Michailowna, Suurwürsti Printses; on sündinud 1827, Teikusse: ku 16. päwal.

Maria Pawlowna, Suurwürsti Printses, Keisri õdde, Weimari ja Eisenaki Na wallitseja Karel Wridriko praua, on sündinud 1786, Kiiunla: ku 4. päwal; ja temma abbikasa on sündinud 1783, Kiiunla: ku 2. päwal.

Anna Pawlowna, Suurwürsti Printses, Keisri õdde, Hollandima kuningriigi pärispärria Willem Wridrik Georg Ludwigi praua; on sündinud 1795, Neäriku 7. päwal; ja temma abbikasa on sündinud 1792, Joulo: ku 6. päwal.

Hooste = weiste = ja fauba = ladad.

I. Eesti - ma Rubbernemangus.

Talliinnas: 1) Jani: ku 20malt päwast, ku otsani. 2) Mihkli: ku 26mal, 27mal ja 28mal päwal.

Rakwerre: liinnas: 1) Neäri: ku 27mal ja 28mal päwal. 2) Jani: ku 16mal ja 17mal päwal. 3) Mihkli päwal.

Paide: liinnas: 1) Kiiunla: ku 3mal päwal. 2) Jani: ku 25mal päwal. 3) Mihkli: ku 10mal ja 11mal päwal.

Haapsalo: liinnas: 1) Neäri: ku 10mal ja 11mal päwal. 2) Mihkli: ku 14mal ja 15mal päwal.

Paldiski: liinnas: 1) 2sel ja 3mal Kiiunla: ku päwal. 2) Mihkli: ku 21sel ja 22mal päwal.

Eihhola: liinnas: 1) esimesesl Paasto: püh: hal. 2) Mihkli: ku 24mal päwal.

Kaplas, 1) esimesel redel pärast Mihkli päwa. 2) kolmandamal redel pärast Neäri päwa.

Keblas, Mihkli päwal ja kaks päwa se järrele.

Merjama kirrifo jures, kolmandamal Kristusse tullemisse pühhal.

Orkital, Neäri:ku 7mal ja 8mal päwal.

Kollowerres, Neäri:ku 17mal ja 18mal päwal, ja Wina:ku 4mal ja 5mal päwal.

Jõhwis, Mihkli:ku 24mal ja 25mal päwal.

Keila kirrifo jures, Mihkli päwal ja kaks päwa se järrele.

Jõeletmes, nädal pärast Mihkli päwa.

Rubbermango kohto kässo peäle, ei pea ennam lubba ollema, ei laupäwal egga pühapäwal lata piddada, waid, kui nenda juhtub, peab sedda teise nädala esimesel argi-päwal petama.

2. Lihwlandi, ma Rubbernemangus.

Tarto-liinnas: 1) Kolme kunninga suur saksa laat. 2) Peetri. 3) Maria sündimise-ning 4) Mihkli-päwal.

Werro-liinnas: 1) Jani päwal. 2) 24mal Mihkli ku päwal. 3) üks suur saksa laat, mis 8 päwa petakse 22 Riünla:ku pärast. 4) 10mal Talwe:ku päwal.

Rastnas, Mihkli:ku 8mal ja 9mal päwal.

Audrus, 13mal ja 14mal Mihkli:ku päwal.

Perno-liinnas: 1) 3 nädalat pärast Jani-päwa üks suur saksa laat. 2) Esmaspäaw ning Teisipäaw enne Mihkli päwa. 3) Esmaspäaw ning Teisipäaw pärast 3mat Kristusse tullemisse pühha.

Billandi-liinnas: 1) Riünla:ku 2sel päwal üks suur saksa laat, 8 päwa. 2) Jani päwal 3 päwa, ning 3) 24mal Mihkli:ku päwal.

Põlesama-moisas, 17mal Mihkli:ku päwal.

Lustiwerre-moisas, 15mal Wina:ku päwal.

Põrawerre : moisas, 13mal Mihkli : fu pawal.

Kossi-moisas, teine pool Berro-liinna, 24mal Leifusse-fu pawal.

Kaanso-moisas, 30mal Leifusse-fu pawal.

Kortimoisas, liggi Walfa-liinna, 15mal Mihkli-fu pawal.

Rappina-moisas, 4mal ja 5mal Mihkli-fu pawal.

Weski-moisas, Rambia kihhelfonnas, 15mal Wina-fu pawal.

Oldre-moisas, Helme kihhelfonnas, 10mal ning 11mal Mihkli-fu pawal.

Helme-moisas, 15mal Leifusse-fu pawal.

Kurresare-liinnas: 1) 2sel Heina-fu pawal ja kolm pawa parrast sedda. 2) 24mal Leifusse-fu pawal ja kolm pawa parrast sedda.

Tarwaste-moisas, 29mal Jani-fu pawal.

Walfa-liinnas: 1) 12mal Jani-fu pawal. 2) 10mal Leifusse-fu ja 3) 29mal Mihkli-fu pawal.

L u g g e m i s s e d.

I. Monned Wennewäe wahwad teud, wiimse Turgi-sõa aial.

Jubba ammust aiaft on wenne-wäggi omma wahwa mele ja wapra teggude pär-rast wägga kulus. Kus ial on sõdditud, olgo Ma ehk merre peäl, seäl on ka ifka peälifud ja allamad woitlejad nisuggust mehhist süddant ilmutanud, nisuggust kan-natust näitnud ja nisuggust ärrawoitmatta truust Üllemä Wallitseja wasto tunnistas nud, et nemmad selle läbbi ülle mailma fidetawaks ja kardetawaks sanud.

Jummala armo ja abbiga on nüüd se sõdda jälle otsa lõppenud, mis teist aas-tat Turgide wasto olli. Sellesinnatse sõa sees on mullo ja tännawo, Europa ja Asia Ma jäus, waenlase käest mitto tuggewat liinna ja hulk maad sanud ärrawoidetud; on tedda mitmes lahkingis allarõhhtud;

mitto tuhhat meest wangi woetud, ja hulk
furi tükkisid ja muid sõariisto, mona ja
warra on meie wäele sagiks sanud. Waen-
lase julgus lõppes wimaks foggoni otsa, ja
hirm olli nenda kängeste temma peäle lan-
genud, et ta meie wäe eest, kui lambakarri
põggenemas olli ja omma feigeuhkemad liin-
nad ja feigetuggewamad kindlused ilma-
wastopannematta meie kätte andis. Meie
wäggi, mis mollemilt poolt waenlase was-
to käis, tungis nenda Turgirigi süddame
sisse, ja aias wimaks nende pealiina, Kon-
stantinopoli liggi, kus nende wallitseja as-
set peab; monni wäe liik läks sest liinastki
mõda emale, ja wõitis weel monne tug-
gewa merredäartse liina ärra. Teine meie
wäggi, mis Asia Ma poolt Turgi rigi sis-
se tikkus, wõitles nendasammoti õige imme-
wahwussega, ja aias feik ümber, mis ette
juhtus, sõawäed, tuggewad liinad ja kants-
sid; ei middagi joudnud wennema südda-
mikkud mehhed keelda eddasi ruttamast, ei
määratumad kõrged ja järskud mäedki, kust

piddi ülleminidama, ja kus waenlased sal-
laja warritsesid; lin liina, Ma Ma jär-
rele allandas ennast meie Keisri ja temma
wäe ette, nenda et teine wäggi Europa
poolt, teine Asia poolt ülle mustamerre
teine teisele meie sõalaewade abbiga, kät
pakkusid. Waenlase südda olli mani lan-
genud, ja Turgi Keiser, kes nüüd kül tun-
dis, et ta ei sanud Jummalaga egga Tem-
ma salwitud mehhe, meie sure Keisri was-
to, pallus wimaks armo. Meie armolin-
ne Keisri Herra wõitis siis ka temma pal-
wet kuulda, ja teisel Mihkli ku päwal on
waenlasega üht nisuggust rahhoseadust teh-
tud, mis Wennerigi au ikka suremaks tõs-
tab ja waenlase jultund uhkust allandab, ning
meie rigile peälegi monda suurt kasso sadab!
Ka meie armsa Ma poegi on waenlase
wasto käimas olnud; mitto pealikut, ülle-
maid ja wähhemaid meie Ma moisnikutte
soust, ning ka monni hea sadda meie ma-
mehhi, sõddisid wapraسته teiste hulgas, Ma
ja merre peäl, Turgi wasto. Sedda gnnam

wõtwad siis ka wist tähtsamato suggejad
beamelega monned mällestusse wäart teud
kuulda ja luggeda, mis jälle selle sõa aial
on sündinud ja tehtud.

1. Esimenne, mis tahhame juttustada,
olgo se, mis selle aasta 9mal Maio fu pä-
wal merre peäl sündis. Konstantinopoli
lin seisab ühhe kitsa merrefurgo kalda peäl,
mustamerre su liggidal. Turgidel on kü-
l ka sõalaewo; agga nende laewamehhed ei
oska mitte laewaga öiete ümberkäia, egga
olle nemmad hästi sõddimisse peäle wälja-
õppetud, liatagi sest aial, et nemmad en-
nam ei sa, nenda kui enne, Krefarahwast,
kes osawad merremehhed on, omma lae-
wade peäle madrosiks sundida. Ei siis
Turgi sõalaewad ialgi meie õppind ja wah-
wa laewameeste wasto sa, ning olli ka sel
forral meie sõalaewadel mustamerre peäl
täis woimus käes, egga julgend waenlame
saddamastki wälja tulla ja meie laewade
wasto hakkada. Et se merrefurk, kust mus-
tamerrest Konstantinopoli minna, laiem

polle kui agga kassinaste i werst maad,
siis olli ikka monningane meie pissemaid
laewo temma su ees seismas ja keik
käämist kinnipannemas, et ei piddanud ei
willa; egga mu mona laewa senna linna
peäsema, et ka nälga waenlast sunniks meie
Keisrilt rahho palluma. Juhtus nüüd 9mal
Maio fu päwal, et Turgi laewawäe wal-
litseja ka üksford süddant wõttis, ja seätt
merre furgust wälja tulli. Temmal olli
üllepea 14 sõalaewa; 6 öige suurt, 2 kesse-
mist, mis Wregattiks hütafse, 2 wähhes-
mat, mis ka weel kolme mastiga; i kah-
he mastiga ja 3 ühhe mastiga laewa; ning
olli se temma nou, et tahtis meie pissikes-
sed aerolaewad kinniwõtta, mis selle merre
furgo su ees wahhis ollid, ja senna tenna
purjestasid. Ühhe wenne Wregattilaewa
peälk, kes nende aerolaewade ülle olli, kui
ta Turgide nou ärratundis, andis kōhhe
meie pissema laewadele sedda käsō, pur-
jud nenda seāda kuida keigeussinaminne sūn-
niks eddasi jouda. Agga üks meie laewo,

Mercurius nimmi ja sedda suggu, mis priggis*) hütakse, se ei joudnud, ehk küll püüti, kahhe Turgi laewa eest ärrapeaseda, mis hulgast feigewallusamad ollid purjestama, ja sedda taggaiafsid. Teine kändis 110 suurt tükki, ja Turgi ülle laewawallitseja olli isse seal peäl kasko andmas; teisel olli 74 suurt tükki peäl, ja üks Admiraal, ehk merri-kindral, olli temma peäl laewawallitsejaks. Agga meie priggi laewal ep olnud ennam mitte kui agga 18 tükki, wähhemat suggu. Kello 3 aial pärrast lounat hakkas waenlane omma jahhitükkidest, mis ees ot-
 sas laewa peäl seismas on, meie priggi peäle lastma. Kui selle priggi pealik, Kapteinleitanant Kosarski sedda ärratundis, et ei saand

*) Üks priit ehk priggilaew on üks kahhe: ehk kolme: mastiga ning purjudega aerolaew. Tükkisid temmal agga wähhä peäl ja needki ennamiste pisse, mat seltsi. Soudjad on ka soldati ammeti peäle õppinud ja iggamehhel piis jures, et waenlast, kui temma laewad liggi annawad, ka piisilastmisega hirmutada ja pelletada.

ennam kōrwale eest ärra minna, waid et pididi ühhe waenlaste wasto pannema, kes temmast ennam kui kümme wōrra tuggewam olli, siis ta kutsus keik ommad upserid kōkko. Üks neist, leitnant Prokopjew, tüürmannide kōrpussest, se andis essite sedda nou, et laewa kōhhe tullega lasta ülesminna. Agga wimaks sedda ühhe meelolist nou wōeti: Panneme wasto, ni kaua kui ial jouame; ning kui keik joud ja nou otsas on, siis aiame enma kümme waenlaste laewa liggi, parras parda külge raud kōkudega finni; kes meie upseritest siis weel hinges on, pango piisirohho kambri tuld, et mollemad laewad kōrraga lendes tule kätte lähwad! — Seks pandi ka üks laetud piistol laewa pellipakko peäle walmis. Kui se nou sai petud sanud, siis laewapealik maenitset ueste laewa wägge, sedda meslespidada, mis nende kōhhus Reisri ja issa ma wasto; ja ta nāggi neist sedda head meelt, et nemmad keik walmis ollid rōmoga omma ello ärraandma. Kui temmal ennam sest kōhhast ei olnud ühtegi karta, siis

ta seadis soudja mehhed iggaüht omma pai-
ka, lastis lupi, mis laewa pärra kúlles
kõies finni olli, ärraraiuda, ja hakkas nüüd
tagganemisse tükkidest, mis taggavtsas lae-
wa peäl seiswad, wallusaste waenlase peäle
lastma. Turgide keigesurem laew, 110 tük-
kiga, kallas siis pea kórwa, et parremat kát
jáda, ehk ka meie priggi peäle keigist omma
tükkidest forraga lasta. Agga se kallas selle
hukkatusse eest ärra, mis teine temmale mõt-
les walmistada ja purjestas pohja pole, nen-
da et pole tundi aega polnud muud kannata-
da, kui waenlase jahhitükkidest. Agga siis
tulli meie laewale jälle õige kitsas kátte. Gest
nüüd ta juhtus kess waenlase mollema laewa-
de wahhele; kummaski lasti kaks korda kei-
rist tükkidest temma peäle, ja Turgi üllema
peälifko laewa peält hüti: Anna alla! Lasse
purjoraad mahha! Agga meie poolt muud
wastust ei antud, kuid et: hurraa! hüdes,
forraga keigist tükkidest ja püssidest waenlase
peäle lastsid. Siis mollemad Turgi laewad
tagganefid wáhhá ja lastid ühtepuhko ilma

wahhetpiddamatta Funni kello pool wiis, meie
priggi pärra peäle sure kulidega, kartetsidega
ja kumaks tehtud kulidega. Priik láks ford
jo põllema, agga tullokest lámmatati ja kus-
tutati kóhhe jälle ärra. Wimaks juhtus õn-
neks meie laewale, et waenlase surema lae-
wa parrast weeraialt purruks lastis. Se siis
lastis kúl weel üks ford meie priggi peäle,
agga jái ta nüüd ka tule holeks ja merrele ae-
tawaks, ning saiwad meie wahwad mehhed
temmast rahho. Teine Turgi laew 74 tükkiga,
lastis nüüd weel ühtepuhko kibbedaste meie
laewa pärra peäle, egga woinud se ennast
kóhhe temma káest ärrapeasta. Luggu olli kúl
ta kurri; ommetigi seisis wapper Kosarski ja
temma laewa wággi wasto kui wahwad
mehhed; ja Zummal andis neile wimaks sed-
da õnne, et nemmad monned waenlase lae-
wa purjud ja raad omma kulidega purruks
lassiwad, nenda et segi kello pool kuus piddi
omma teed minnema.

Kolm tundi sõdditi nenda keige Turgi lae-
wa wáe náhhes. Meie poolt olli 4 meest tap-

petud ja 6 hatatud; meie laew olli alt wees-
raia 22 kuli hopi sanud, peält weeraia 16 ku-
lit; 133 kulis ollid purjudest lābbi lāinud, ja
48 kulis laewa kōitele wigga teinud; laewa lu-
pid lasti ka purruks, ja üks suurruk sai rikkutud.

Kirjotab Kapteinleitnant Kosarski nenda
sest taplussest: Ei ma sedda jōua palja sanna-
dega ülesrākida, mis tulline se taplus olli, ja
kui sure wahwusse, kannatusse ja sannakuul-
missēga iggamees, upserid ni hāsti kui alla-
mad teenrid, sedda teggiwad, mis neid kāsti,
ja mis nende kōhhus olli tehha. Summalale
tulleb se eest au anda, ja kitus laewawāele,
kelle immesuur waimojulgus ükspāinis sure
Keisri lippo ja laewa joudis waenlase kāest
peāsta! —

Meie armolinne Keiser olli sel korrat War-
sowi liinas, kus Ta ennast lastis Pohla-Ma
Kunningaks kronida. Siina todi temmale
need sannumed, et se priif Merkurius keige
Turgi laewawāe nāhhes kahhe sure laewa
wasto olli pannud ja neid sundinud pōggene-
ma. Keiser kāsks siis 4mal Jani ku pāwal, et

se priif Merkurius eddespidi peab Teorjewski
*) lippo masti otsas pruukima; ja monni
nāddal pārrast sedda andis Keiser weel sedda
kāsks: et kui se priif Merkurius wannuse pā-
rast kōlwatumaiks saab lāinud, siis peab teist
laewa jälle ehhitama, mis sesamma nimme ja
sesamma lippo kannab. Priggi peālik, Kap-
teinleitnant Kosarski, sai Keisrist laewa Kap-
teiniks teisest jārgest ja peālegi Keisri Adju-
tantiks tōstetud; agga jāab ta eddespidigi
weel omma endise tenistusse peäle. Meed Leit-
nantid Marjotin ja Nowoselski tōstis Keiser
laewa Kapteinleitnantiks, ja laewa Miits-
manni Pritupowi, Leitnantiks; ning tüür-

*) Wenne rigis on mitto aumārki, mis Keisrid nen-
dele annawad, kes, olgo wāetenistusse ehk mu-
krono ammetis, suurt truust naitwad ehk ühhe tō
ja teo polest, kidetawaks sawad, ehk pitka aega il-
malaitmatta on teninud. Teorjewski au mārgi
ristiga, mis mušta ja koldse tribolisse paela külles
kantakse, auustakse neid, kes sõas kuulsaks ja ki-
detawaks sanud; ning sedda karwa lippo on ka se
priif Merkurius Keisri armust sanud.

mannide forpusse Leitnant Prokopjew sai Kapteiniks üllendatud. Peale sedda kinkis Keiser Kaptein Kosarskile Georjewski au-märgi risti 4maast järgest, käsks temmale surmani tahhemõrra palka, armopalgaaks maksta, ja andis temmale lubba omma pitsatis ühhe pistoli, ühheks auustawaks mällestusseks, pruukida. Kaptein Prokopjewile andis Keiseri arm ka Georjewski au-märgi 4maast järgest, ja teistele upseritele, kedda jo nimmetasime, Wladimirski au-märgi risti 4maast järgest, ja pealegi keikile armopalga rahha. Keik al lamad teenrid on ka iggamees au-märgi sanud ja armo-palga rahha.

Kuida merre peäl Merkuriusse laewa wärgi ennesele kitust ja au tennis, nenda on ka Ma peäl paljo wahwaid teggusid tehtud. Tähhendusseks olgo mis meie järgmistele numride sees kirja tahhame panna.

2. Kui mullo 7mal Oktobri ku päwal Turgide wasto tappeldi, siis paistis kahhe wahwa mehhe wapper meel ja truus kauniste wälja. Teine olli Jagonow nimmi, Tambowski

polgo lippo kandja, teine Liubanski, üks uuderupser sestsammast rüggimendist. Waenlasted ollid selle polgo esimesse pataljoni ümber piraanud ja rõhhusid kängeste peale. Jagonow hoidis lippo, kui mees, kunni ta seljast ja pahhemast jallast sai hawatud; siis wast, kui enam ei jaksand kanda, andis lippo teise kätte. Kui Turgid ikka peale tikkusid, siis ka Liubanski, kelle käes nüüd lip olli kanda, sai kolm mõõga hopi omma pähhä. Mees wiskas ennast nüüd rõhhuli mahha ja kättis lippo omma ihhoga, kunni frenaderid aega saiwad, turgid mahhalua. Nenda peästeti lip, mis ühhe rüggimendi au ja illo on. Kui sedda meie sure Keisrile kullutati, siis Temma andis käske mollemad mehed wäetenistusse au-märgiga ehhitada, ja tõstis neid Leitnantiks, teist selle samma rüggimendi, agga Liubanskit Paawlowski kardi-rüggimendi peäl. Ning et nende waprade teud sest wahwussest ja tullisest waimust uut tunnistust andwad, mis läbbi Wenne wäggi, aujärje ja wiima Ma eest ellofau pa woiteldes, ikka kuulsaks on sanud, käsks

Reiser sedda mehhist tóód ülle rigi feige sōa-
wāele teāda anda.

3. Rohhe sōa hakkatusses wōttis waenlane
Ussia maal kaks kassakat wangi, kedda Kar-
siliīnas orjaks ārramūdi. Monned Turgi
peātikkud, kes neid ollid oštud, nelli rubla
hōbbe rahha mees, wišid neid tūf maad seālt
ārra ūhhe māggise male, kust waewalt wālja-
peāšeda. Seāl kibbeda orjusse pōlmes olli se
dōd ja pāwad nende mōtte, kuida ennast waen-
lase kēest peāsta ja omma wāe jure taggasi
sada. Peagi kōllas senna Ma nurka heāl,
et wennewāggi olli Karsiliīna ārrawoitnud;
ning tāitsid need sannumed Turgide sūddamed
hirmo ja ahbastussega, agga meie kaks kas-
sakat rōmoga ja hea lotussega. Kūl nūūd
Turgid Karsiliīna Rubbernerit wandusid ja
saiatasid, ūtteldes tedda liīna rahha pārrast
meie kätte ārraannud ollewad, et selle jutto-
ga omma wangid arraks tehha, ehk omma
ennese kartust warjata. Nuttasid ka ued Tur-
gi rūggimendid liggi ja ōhhutasid kēikide sees
sedda lotust, et nūūd Ahaltšiki lin piddi jāma

woitmatta, agga wenne wāggi selle tuggewa
liīna mūride ees omma otsa leiđma. Segi
olli tūhhi lotus, sest se kindel lin, kus wāgga
waprad mehhed sees ollid tedda hoidmas, pid-
di ennast peagi meie wāe kätte andma. Agga
kēik waenlase wiħha ja āhwardaminne ei
saand meie kahhe kassaka julgust allandata,
egga nemmad hōlinud sest hāddast, mis pōg-
genejale karta tulles, waid tahtsid enneminne
surra, kui waenlaste pārrisorjaks jāda. Kūi
juhtus ūksford ōige pimme ō ollema, siis nad
kautasid ennast sallaja seālt maiast ārra, kus
neid kinnipeti, lāksid omma perremeeste tal-
li, wōtsid feigeparremad hobbošed, istusid
selga, ja kūtšid peāle. Ma olli neil kōggo-
ni teādmatta ja ūsna wōbras, ja waenlased
nende kandus neid taggaaiamas. Agga meh-
hed lootšid Zummala peāle ja āndsid ennast
temma hōleks, ja ruttasid metsadest ja rāg-
gastikkudest lābbi iħka eddasi, kas teed olli
ees, ehk ollematta. Ja se olli neile ōnneks ja
peāstis neid; sest et nende jālsed taggaaijatte
eest ārrakaddusid. Enne kōito puggesid molle-

mad ühhe kalso aufo peito, ja ollid seäl pai-
gal funni ó jálle peäle tulli ja neid waenlase
taggaaiamisse eest warjas. Kolm ööd ollid
mehhed seddawisi pöggenemas; teine hobbone
wässis ärra, siis mollemad istusid teise selga;
ja kui segi langes, siis piddiwad jalla pögge-
nema. Te olli wägga mággine ja kalgune, ja
nenda kolle, et seält Ma innimesed páwa aial-
gi waewaga lábbipeásewad. Tubba waesed
hakkasid ka ärrawássima ja toidus löppes
kást otsa; sest se nattoke leib, mis nemmad
pöggenedes ollid jure wótnud, olli pea ärra-
sódud. Algga Jummal olli nendega ja finni-
tas neid, ja teggi nende waewale otsa. Sest
neljandamal ööl kuulsid nemmad wenne wáe
wahhisoldatide hüüdmist, mis sel korral Esil-
tiri járwé kalda peäl leris seisis. Seddawisi
said siis need 2 kassakat jálle omma sódawáe
jure taggasi, ja wáe peálik, kelle ette neid wi-
di, kitis neid wágga ja kinkis neile ridid, hob-
bosid ja rahha. Nenda ka sel korral tóeks sai,
mis üks wenne-kele wanna sanna ütleb; Wah-
wa meest Jummal isse juhhatat!

4. Kui mullo 23 Jani ku páwal wenne
wággi Karsti liinna tormades ärrawoitis, anti
Eriwanski rüggimentile kásko ühhe kindla al-
lewi peále hakkada ja sedda ärrawótta. Siis
üks soldat, selle rüggimendi kúttidest, jooksis
keikide eli, joudis üksi waenlase walli liggidale
ja olli essimenne walli peále kargama. Tubba
mees sirutas kát wálja waenlase lippe pole,
kui üks püssi-lood tedda rinnusse oskas, ja tem-
ma senna mahha langes. Kui nüüd temma seltsi
mehhed temmast móda ruttasid, siis hüdis
weel hinge wakudes: Jummalaga wennad!
Wótké lin ärra! ja heitis siis hinge. —

5. Ahalkalaki liinna karnisoni wággi panni
wahwaste meie wasto, egga tahtnud liinna
mitte kást ärraanda. Mullo Janipáwa öse
seäti siis temma wasto üks patteri ehk
kants, ja sured túkkid peäle. Kui neist monni
hoop sai lastud sanud, siis liinna túkkide laste-
minne waikis pea ärra ja Turgid puggesid
keldridesse warjule. Meie poolt lasti siis weel
pommi kulidega liinna peäle; ja kui need liinna
sees löhki aiasid, siis juhtus et monni túk jálle

meie patterise taggasipõrkas; sest se olli diete
linna müride al. Üks nisuggune tulline, suit-
sew raua tüf kukkus ühhe püssirohho fasti
peäle ja loi kane purruks katti. Sest olleks
kui woinud hirmus suur kahjo sündida, ja
olleksid feik innimesed, kes seal liggidal ollid,
ehk tappetud ehk wiggaseks sanud, kui püssi-
rohho fast olleks põllema hakkand. Agga kaks
tükki meest, kes sest ei kulanud, et surm nende
silma ees olli, kargasid kõhhe fasti jure, kis-
kusid se pombi tükki wälja ja peästid nen-
da mitto innimest surma häddast.

6. Wiimseks tähhendusseks olgo se, mis
ka Karsi linnas sündis, ning kust sedda nâme,
et meie soldatid, ka feigetullisemas sõarwoit-
lemisses, ikka weel ristiinnimesse armo me-
lespeawad. Kui alles weel selle woidetud lin-
na ulitsattes tappeldi, kargas üks turgimees,
sõariistad kâes, ühhest matast wälja. Kaks
meie soldatid pannid jo püssid palge ja sihti-
sid tedda; agga kui näggiwad, et kaks naes-
terahwast temma järrel tullid, ja temmale
nende kâest halleda nâoga armo pallusid, siis

nemmad lasid tedda rahhoga omma teed
minna. Sedda ja monda muud seddasuggust
wenne soldatide heldussest, teadwad selle lin-
na rahwas teineteisele juttustada. Sest õige
wapper mees on ka jummalakartlik ja peab
ka waenlase maal ikka meles, et feik inni-
messed meie liggimesed on, olgo sõbrad ehk
waenlased! —

Daljogi weel woiksime teise wennewâe wah-
waist teggudest juttustada ja meie woitlejatte
armastusse truussest. Reisri ja omma Ma-
wasto. Agga olgo sest seddapuhko kui. Mis
muud siis weel kui peame Jummalat südda-
mest tännama, et Temma meie armolisse
Reisri kui silmatârre hoidnud, kui ta mullo
isse waenlase wasto sõddimas olli, ja
temmale feikis paikus woimust annud, ja
feik temma noud hâsti forda saatnud.
Peame Issandat palluma, et Temma, nen-
da kui tännini, ka wõttaks eddespidi weel
meie sõawâgge ehhitada woitmatta wah-
wusse, kannatusse, sannakuulmisse, Üllemä
Wallitseja, auustamisse ja isfama ar-

maastusse waimoga. Meie omma Ma woitle-
sajattele, kes jo sõawäe tenistusses on, ja
kes aega möda weel senna hulka peawad
sama, sago ka need'sammad waimo anded
rohkestest ja tätest. Tühko nemmad meie
male ikka au ja tunnistago sest, et meiegi
walimis olleme wiinist werretikka Keisri eest
ja selle rigi warjamisse eest ärrawallama,
kelle allamaks Jummal meid teinud. Agga
wimaks olgo kitus ja tanno Jummalale
keigest süddamest selle kalli rahho-anni ja
warrandusse eest, mis temma heldus jälle
meile on kinkinud, ja pallugem Tedda ig-
gapäaw:

Meil' hoia rahho armoga,
Oh Jummal! meie aial;
Kes meie eest woib sõddida,
Ep olle ükski maial
Kui üksnes sinna Jummal!

Eas' meie Ma-wallitsejal
Head wallitsust ka olla,
Et woime rahho temma al

Ja hinge toidust sada,
Sind, armas Jummal, karta. Amen.

II.

Marahwa kolidest Tallinna maal.

On monnikord meie Maad selle polest
laidetud, kui ei peaks siin ei walla- ei külla-
egga kihhelkonna- koli kuskil pool ollema, ja
on sedda laitust wägga julgeste, ka trükkigi
läbbi kulunud. Mi palju on tõssi, et meie
maal ep olle ni palju kolisid mitte ollemas, kui
neid Riakubbermangus on, Tartomaal,
Põltsamaal, Pernomaal ja maial. Agga
laitus selle polest ikka walle ja tühhine, et meil
ei pea koggoni ei kuskil pool koli ollema.
Walla- ja külla- kolisid, kus Martist
liggi Jürripärwani lapsed luggema õppetakse,
neid on Tallinna maal üllepea 28. Harjo-
maal, Jõeletme kihhelkonnas on 5 koli;
Wirromaal; Jakobi kihhelkonnas 1; Kadri-

na fihhelf. 3; Simona fihhelf. 1. Allotag-
guse maal: Luggandesse fihhelfkonnas 2,
Jõwwi fihhelf. 6, ja peälegi weel 2 foli, mis
agga ürrikesseks aiaks jänud seisma; Wai-
wara fihhelf. 2. Jerwamaal: Koere fihhelf.
2, Peetri fihhelf. 3. Paide fihhelf. 1 fool;
ja Hiomaal Reigi fihhelf. 2 walla- ja külla-
foli. Koere kirriko jures on ka üks fihhelfkon-
na fool. Harjo-Jani, Wiggala ja Jõw-
wi Pühhajõe kabbeli kōstrid, ja wist mon-
ned teised kōstrid weel kolitawad ka lapsi.

Pühhapäwa kolisid, kus lapsi püh-
hapäaw parrastlounat loetakse, üllekulata-
se, ja lauto wisisid laulma õppetakse, neid on
ennamiste igga Kihhelfkonnas ollemas. Har-
jomaal Keila fihhelfkonnas on igga waldas
pühhapäwa fool; Naplas ka enamiste ig-
gas kohhas. Haggeri fihhelf. mitmes wal-
das; Jerwamaal, Umbra fihhelf. on neid
18; Wirromaal Haljalas, Kirrikoõppeta-
ja omma kulamisse al kirriko jures 1; Si-
mona fihhelf. mitmes waldas; Maria fih-
helf. 5; Jakobi ja Kadrina fihhelf. ka mon-

nes küllas. Länemaal, Mihkli fihhelf. 7,
Niddali fihhelf. 1. Niggola fihhelf. 3, Mär-
jama fihhelf. ka 3. Moarootsi fihhelf. 14,
kus 423 folilast loetakse; Hiomaal, Reina
fihhelf. 15 foli, kus 626 õppijat; Pühha-
lepe fihhelf. mitmes küllas, kus 500 last
üllekulatakse; ja Wormse sare peäl muist
igga küllas ja kääb seäl 300 last õppimas.
On neid pühhapäwa kolisid wist ennam
weel, ning ka seäl fihhelfkondades mis nim-
metamatta jänud, sest et neid mitte iggast
kohhast ep olle arw järrele teada antud.

Kus palwemajasid on, seäl ka ifka lapsi
õppetakse ja katsutakse; ja peab sedda pal-
werahwa kitusseks ütlema, et nemmad wäg-
ga truid on ommad lapsed ja kaswandik-
tud õppetama.

Mitmes fihhelfkondas on, jo monni aasta
teed, weel sedda head nou woetud, et 2. 3
ehk ka 4 fihhelfkonna loetajat talwel küllast
küllasse ümber fihhelfkonna kääwad lapsi üs-
lekulamas. Kuida leidwad luggu ollewad
õppetamisega, sedda annawad fihhelfkonna

õppetajatele teada, kes siis holetumad laste- ja perrewannemad nimivad ja mae-
nitsewad; ning kui isse loetamas käiwad, siis
teadwad enne jo sedda parreminne ärra,
kuida igga walla ja külla luggu on. Mon-
nes kohhas kihhelfonna loetajad palka sa-
wad, teises wõttawad sedda waewa ennese
peäle ilmapalgata, Jummal ja omma hea
süddame parrast. Kadrina kihhelfonna koh-
to-mehhed on jo monned aastad ilmapal-
gata sedda head omma kihhelfonnale so-
winud ja möda küllasid loetamas käinud.
Ülle meie Ma on ka weel igga kihhelfon-
das monni kirjatundja mees ehk naesterah-
was, kes kassina palga parrast monne laps-
se ramatule õppetab, ja monni hea inni-
menne juhhatab ilmagi üht teist last, kes
himmustab ramatud õppida. Mis ühhed
ausad kirrikowõormündrid on, need ka ku-
lawad tihti järrele, kas igga perre lapsi
Jummal sannale õpetakse ja annawad
siis kihhelfonna õpetajale teada, kuida
waldas luggu õpetamisse polest on.

Kirriko õppetajad käiwad, sedda möda
kuida kihhelfond surem ehk weitem on, üh-
he, kahhe, kolme ehk nelja aasta tagga
keif wallad ja küllad läbbi, lapsi loe-
tamas, ja kus kolisid on, seäl käiwad
ka igga aasta kolilapsed katsumas. Kir-
rikus ka suuwisel aial noort rahvast,
mis jo lauakäijad on, Jummal sannast
loetakse; ja kui monni lapsealinne hulgas
on, pakutakse temmalegi ramat kätte.
Kus kabbelid on, seäl peawad ka monnes
kihhelfondas, kabbeli laulo-mehhed kord ehk
kaks igga talwel, küllad läbbikäima ja lap-
sed loetama. Kihhelfonna õppetajad anna-
wad igga aasta Konstoriummi kohtule
teada, kuida laste õpetamissaga kolides ja
koddamail luggu on, ning käiwad piiskop-
pid igga aasta siis 3, siis 4 siis 5 kirri-
kut ja ennamgi watamas, ja keif kirriko
asjad läbbikatsudes, ka õppimisse ning
õpetamisse luggu kulamas ja finnitamas.
Mitto ausa moisa wannemat kulawad ka
wallalaste järrele, kas neid ramatule õppe-

tafse; sunniwad holetumad wannemad, perre-
mehhed ja lapsed tagga; finniwad rama-
tuid waeste lastele ja melehead hea luggi-
jattele. Waeste lastele jaggatafse ka ilma
ramatuid, mis firrikorahha ehk korjo, ringi-
tusse ehk ka trahwi-rahha eest ostetafse.

Kus siis ka kolisid ei olle ollemas, seäl-
gi ikka õppetust on, kalamist, loetamist,
maenitsemist ja taggasundimist. Peab ka
meie ma-rahwale sedda head kitust andma,
et ille meie Ma, aast' aastalt laste õppe-
tus toudmas on, ja et wannemad ja lap-
sed selle kallid ja wägga tarwilisse asja eest
ikka rohke mat murret peawad, nenda et kei-
fis kihhelkondades tüttarlapsed ennamiste
puhhas ramatud moistwad, ja neid poeg-
lapsi ka wähhä on, kes koggoni oskamata
ollesid.

Et meie maal siis käl weel kolides püda
ja marahwa laste õppetaminne ennamiste
kihhelkonna õppetajatte ja laste, ning perre
wannematte hõlks on: siis ommeti ei sun-
ni sedda mitte õõlda, et meie maal kolisid

ei kusti pea ollema; sadik siis et tohhi-
sedda meie peäle kaebada, et laste õppe-
tamisse järrele ei kulata ehk ka meie Ma-
rahwast ja nende lapsi rummalaks laita ja
teotada. Inglis-maal, Prantsosi-maal,
ja monnes kohas Saksamaalgi, tallorah-
wa lapsed hopis rummalamad kui meie
marahwa lapsed pollegi; egga olle seäl mit-
te ni paljo ramatoluggejaid tallorahwa seas,
kui neid meie maal on, ehk käl nende made-
rahwas monne mu tundmisse ja tõ polest
targemaks ja osawamaks loetaks.

Meie maal on ikka üks teine tallopoia soust
olnud, kes ka oskanud kirjotada. Algga meie
pääwil saggib neid ikka ennam jure ja mitto-
noort innimest on wägga himmojad kirjo-
tamist õppima, ning õppiwad nemmad sed-
da ennamiste lühikesse aiaga, kui agga kir-
rifo õppetajad ehk muud head innimesed
wähhägi teed ette juhhatawad; monni õp-
pikse ilmajuhhatamatta isseennest, kui wä-
hha kirja ees on. Illepea näib sest aiast kui
meie marahwas pärrisorjusse põlwest lahti on

sanud, neile ka üks teine tõsisem ja targem
meel sissefiggima, nenda et endise holetusse
ja rummalusse jälged pääw pääwalt ikka en-
nam kauwad.

Valume sellepärast wägga, et iggamees,
kes ettemõttab üht teist trüffi panna, mis meie
armsa marahwale laituseks woib tulla, enne
mõttafs hāsti järrelefulata, kas luggu ka
tõeste nenda on, fuida armab, ehk fuida ta
ühhe teise teadmatta innimesse suust fuul-
da sanud.

Ugga se armas taewane Jēsa, kes tahhab,
et keif innimesed peawad toetundmisese tulle-
ma, se saatko ja aitko isse keif head noud
eddasi, mis laste õppetamisse ja kolitamisse,
ning keige marahwa targemaks samisse pärrast
petakse. Emma andko keigile wannemattele
õiget truust, hoolt ja tarfust ommad lapsed
karristamisses ja Jēsanda maenitsemisses
ülleskaswatada ja Emma ja Ta pühha
fanna õnsaksteggewas tundmises.
